

ÅRSBERÄTTELSE 2022

Fotoförfattarna

Svenska Fotobokspriset på Indio Studios, foto: Hendrik Zeitler

Verksamhetsberättelse

Fotoförfattarna
Räkenskapsåret 2022

Fotoförfattarna inom Svenska Fotografers förbund bildades 1972 för att ge fotoboksproducerande fotografer större möjligheter att verka kollektivt för att stärka den fotografiska litteraturens ställning, samt för att förbättra villkoren för fotografer som arbetar med böcker. Verksamheten gynnar alla fotografer som ägnar sig åt bokutgivning och skapar innehåll till litteratur.

I december 2023 hade Fotoförfattarna 423 medlemmar, som också är medlemmar i Svenska Fotografers Förbund, som då hade totalt 1682 medlemmar. Med dagens närmare 1700 medlemmar är SFF det största fotografförbundet i Norden.

Svenska Fotobokspriset delades ut på Indio Studios, foto: Hendrik Zeitler

INLEDNING

Fotoboken är levande och värdefull. Med sin långa livslängd och sin mångfald sprider fotoboken angelägen kunskap med sina starka berättelser.

Biblioteksersättningen är en unik ersättning och en nödvändig förutsättning för höglitterär kvalitet men även av stor betydelse för de litterärt yrkesverksammias möjligheter att skapa sina verk. I samarbete med Författarförbundet och Svenska Tecknare har vi fört samtal med Kulturdepartementet där vi vill se en genomlysning och modernisering av biblioteksersättningens beräkningsmodell. Vi har fortsatt arbetet med en förnyad bibliotekspolitik där bibliotekens demokratiska uppdrag står i fokus inför framtiden och där nedskärningar och minskade öppettider tillhör det förflutna.

Pandemin har satt sina spår och SFF/Fotoförfattarna har i hög grad varit engagerade i de utredningar som sjuösatts i spåren av Återstartsutredningen. Vi har lagt mycket resurser på att delta i referensgrupper, svara på remisser, och trycka på de frågor som vi ser som centrala för fotografer. SFF/Fotoförfattarna har också arbetat med att lyfta frågan om de negativa effekterna av neddragningar av estetiska ämnen i skolan och flaggade nedskärningar i yrkesutbildningarna inom visuell kommunikation. Vi har även arbetat med utvecklingen av MU-avtalet samt med frågan om det nationella ansvaret för vårt fotografiska arv med ambitionen att också ge bättre stöd till de som förvaltar upphovsrätt efter avlidna fotografer. Under året har SFF/Fotoförfattarna arbetat med två utredningar som ämnar förstärka trygghetssystemet för företagare respektive anställda och kombinatorer och därmed berör bredden av förbundets medlemmar. Den sistnämnda har ett särskilt fokus på kulturutövare och att hantera stipendier som sjukpenninggrundande, och är därmed särskild viktig för Fotoförfattarna. Vid sidan av de utredningar som fokuserar på kulturpolitiken så pågår en översyn av den svenska upphovsrättslagstiftningen. Denna kommer att vara avgörande för fotografers och andra upphovspersoners möjlighet att få betalt, hantera sina rättigheter och få information hur rättigheterna faktiskt används.

Därtill har SFF/Fotoförfattarna arbetat för att skapa förståelse hos beslutsfattare hur den digitala utvecklingen och hur den ökande andelen e-media/e-bokslån påverkar både upphovsmännens villkor och biblioteken framöver.

Nominerade böcker till Svenska Fotobokspriset, foto: Tove Falk Olsson

SVENSKA FOTOBOKSPRISET

Svenska Fotobokspriset delas årligen ut av Fotoförfattarna inom Svenska Fotografers Förbund. Priset instiftades 1996 och 2022 delades priset ut för tjugosjätte gången. Juryn utsåg fem nominerade böcker varav en blev vinnare. De nominerade fotograferna fick ett stipendium på 10 000 kr var och vinnaren fick ett stipendium på 40 000 kr.

Bland de fem böcker som nominerades till Svenska Fotobokspriset 2022 dominerade den iscensatta processen. Motiven varierade stort och spände från tusentals fåglar i stadsmiljö till sårbarheten hos män och vidare till pappershändelser, ryska institutioner och kinesisk industri gömd i dimma och smog.

Vinnare 2022 var den genreöverskridande boken *The Bird Project 2006-2017* av Erik Berglin. Under tolv år bar Erik Berglin med sig sina 4982 iögonfallande fågelbilder i naturlig storlek, och valde sedan noga ut nya platser för dem i städer som Rio de Janeiro, Casablanca, New York och Berlin. Med en dokumentärfotografs blick och med naturfotografens zoom-objektiv har han därefter dokumenterat varje fågel i sin nya miljö. Fotoboken *The Bird Project 2006-2017* är en fristående dokumentation av Erik Berglins gatukonstprojekt, utgiven på l'Editions, formgiven av Lundgren+Lindqvist och tryckt på Göteborgstryckeriet. Boken är Erik Berglins första.

2022 års övriga nominerade böcker var:

Monika Macdonald, *Hulls* (André Frère Éditions). Formgivare: Greger Ulf Nilson

Mårten Lange, *Ghost Witness* (Loose Joints). Formgivare: Lewis Chaplin & Sarah Piegay Espenon

Kent Klich, *A Tree Called Home* (Dogwalk Books). Formgivare: Tina Enghoff. Text: Leonid Tsoy och Fred Ritchin. Medförfattare: Aleksey Sakhnov

Karl-Johan Stigmark, *Åtta Pappershändelser* (FAS Publishing SE). Formgivare: Karl-Johan Stigmark. Text: Ulf Karl Olov Nilsson, Emma Kihl, Jesper Olsson.

Vinnare och nominerade Svenska Fotobokspriset 2022, foto: Hendrik Zeitler

Till Svenska Fotobokspriset 2022 kom det in drygt 100 fotoböcker. De flesta utgivna på mindre förlag eller av fotograferna själva, men även böcker som givits ut på etablerade förlag, både svenska och utländska. Oavsett utgivningsform så visar de inskickade bidragen att det är många fotografer som väljer boken som gestaltungsform när de vill berätta sin historia och presentera sina bilder.

Utdelningen av priset ägde rum på Indio Studios i Stockholm under ledning av konstnären och artisten Catti Brandelius. Till galan kom också två av tre vinnare från 2021, Martin Bogren och Xenia Nikolskaya som samtalande om sina vinnande böcker. Kvällen avslutades med att vi korade vinnaren av Svenska Fotobokspriset 2022. Alla inlämnade böcker och alla tidigare vinnare fanns uppställda på bokhyllor i lokalen för alla att titta på och bläddra i. I foajén på Indio fanns också bokhandeln Konst-ig på plats och sålde de nominerade böckerna.

De nominerade och vinnaren utsågs av en jury bestående av Sara Abdollahi, litteraturkritiker och essäist, Björn Larsson konstnär och pedagog, Helene Schmitz, fotograf, Lars Epstein, fotograf och skrivande journalist, Fredrik von Zweigbergk, föreståndare för Göteborgs konstmuseums bokhandel. I samband med utdelningen av priset 2022 presenterades korta filmer, producerade av Lars Dareberg, om alla nominerade författare och deras böcker. Filmerna gör det enkelt att sprida information om och stärka fotograferna och den fotografiska litteraturen ytterligare.

Till utdelningen producerades en katalog där vi presenterade vinnaren, de nominerade och alla inlämnade böcker samt tidigare nominerade och vinnare. Redaktörer för katalogen var Tove Falk Olsson och Annika Thörn Legzdins. Formgivningen gjordes av Sara Rapp Acedo. Katalogen skickades ut till både medlemmar och ickemedlemmar och fanns tillgänglig på prisutdelningen. Även 2022 samarbetade vi med PR-byrån Abby PR som hjälpte oss med medialanseringen av priset.

Vandringsutställningen med de vinnande och alla de inlämnade böckerna till Svenska Fotobokspriset 2022 turnerade under året på bibliotek och konsthallar runt om i Sverige. Det gjorde även den lilla utställningen som bestod av 2022 års vinnande bok och de nominerade böckerna. På så sätt fortsätter vi att fördjupa samarbetet med bibliotek, konsthallar och museer och erbjuda möten med författare och information om fotobokspriset och fotoboken.

Press-sammanställningen där Svenska Fotobokspriset 2022 publicerades i samband med tillkännagivandet av de nominerade och publiceringen av vinnaren ser ut som följer:

- Tryckt media – 15 artiklar. Läsartal: 890 000
- Onlinemedier – 27 publiceringar. Läsartal: 6 996 511
- TV & radio – 3 placeringar. Antal lyssnare/tittare: 762 000
- Total räckvidd: 8 648 468

ÖVRIGA PUBLIKA ARRANGEMANG OCH AKTIVITETER

FOTOBOKSUTSÄLLNINGARNA PÅ BIBLIOTEK OCH KONSTHALLAR

Vandringsutställningen med alla inlämnade böcker från 2022 års pris har visats på Centrum för Fotografi (CFF) i Stockholm, Luleå stadsbibliotek på Kulturens Hus i Luleå, Västerbottens museum i Umeå, Landskrona Fotofestival, Rikstolvan i Simrishamn, Göteborgs Litteraturhus/Fotobok Gbg samt på Göteborgs stadsbibliotek. Den lilla utställningen med de nominerade och årets vinnare av Svenska Fotobokspriset 2022 visades på Eslövs stadsbibliotek, Höganäs bibliotek, Ängelholms stadsbibliotek, Trelleborgs bibliotek och Lunds stadsbibliotek. I samband med att utställningen gästade CFF i Stockholm, arrangerade vi fotoboksfika där man vid tre tillfällen kunde dropa in och diskutera fotobokens upplägg, innehåll och former samt ett samtal om hur en fotobok blir till. Samtalet live-streamades på Centrum för fotografis Instagram.

Svenska Fotoboksprisets utställning på Göteborgs stadsbibliotek, foto: Hendrik Zeitler

FOTOBOKEN PÅ BIBLIOTEK

Centrum för fotografi (CFF) och Fotoförfattarna samarbetade under hösten kring samtal om fotoboken på bibliotek i Västra Götalands regionen. Fotoboksutställning och samtal arrangerades med Tore Hagman på biblioteket i Alingsås och Alice Hedström på biblioteket i Västra Frölunda.

Fotobokspriset 25 år på Svenska institutet i Paris, foto: Annika Thörn Legzdins

SVENSKA FOTOBOKSPRISET I PARIS

Som ett led i att stärka internationellt utbyte och samverkan fick Fotoförfattarna under hösten 2021 och början av 2022 möjlighet att ställa ut alla vinnare av Svenska Fotobokspriset från 1996-2021 på Svenska Institutet i Paris. Utställningen öppnade den 10 november i samband med Paris Photo och var en del av Photo Saint Germain och Paris Photo. Utställningen fanns att se på Svenska institutet till och med den 9 januari 2022.

POLYCOPIES PARIS

Den 12-13 november erbjöd vi svenska fotoförfattare att signera sina böcker på Polycopies - en av de mest spännande arenorna för fotoböcker under Paris Photo.

FOTOBOKSFESTIVAL PÅ KULTURHUSET

För första gången arrangerade Fotoförfattarna tillsammans med Kulturhuset Stadsteatern en Fotoboksfestival på Kulturhuset i Stockholm. Här bjöds det på fotoboksmarknad, samtal och portfoliovisningar. Medverkade gjorde historiker, formgivare, förläggare, bibliotekarier, tryckare, kuratorer och fotografer. Det fanns möjlighet att bläddra i de senaste fotoböckerna eller låna en bok från Kulturhuset Stadsteaterns Kulturbibliotek. Två dagar där fotoboken var i fokus och där vi hade många intresserade besökare.

FOTOFOKUS PÅ KULTURHUSET

I samarbete med Kulturhuset Stadsteatern och Centrum för Fotografi (CFF) arrangerades fem samtal på olika teman i anslutning till Kulturhusets Stadsteaterns fotoutställningar under året. *Tuija Lindström och villkoren för kvinnliga fotografer*, *Den fotografiska teknikens olika språk - uttryck och metoder från analogt mörkrum till instagram*, *Fotografen som utlopp för det mänskliga behovet av kreativt skapande - arenor för foto utanför den professionella sfären*, *Fotoboken och dess potential i det fotografiska arbetet - förutsättningar och metoder förr och nu* och *Den dokumentära traditionen och det etiska dilemmat - blicken, begäret och behovet*. Alla samtal live-streamades på CFF:s Instagram.

Fotoboksfestival på Kulturhuset Stadsteatern, foto: Felicia Gränd

SVENSKA FOTOBÖCKER I CHILE

I samarbete med kurator och fotoförfattare Nicolas Wormull blev Fotoförfattarna under hösten 2022 inbjudna att ställa ut svenska Fotoböcker i Chile på Festival Internacional de Fotografía de Valparaíso. På festivalen visades tjugofem svenska fotoböcker utgivna under skilda tidsperioder av olika fotoförfattare.

FOTOFÖRFATTARNA MÖTER & PODD

Fotoförfattarna har under året fortsatt att producera flera avsnitt i vår serie Fotoförfattarna möter om och med verksamma inom vårt fält. Reportagen och samtalen publicerades löpande på vår hemsida och i våra sociala medier. Filmerna är ett digitalt alternativ för att ge fotografer och Fotoförfattare chansen att nå ut till bibliotek och andra som är intresserade av fotoböcker. SFF startade under året en podd i samarbete med Fotosidan där vissa avsnitt kommer att fokusera på fotoboken och fotoförfattare.

FOTOBOKENS DAG I LULEÅ

På Kulturcentrum Ebeneser i Luleå arrangerades Fotobokens dag hösten 2022 i samarbete med Fotoförfattarna. Ett fantastiskt tillfälle att bekanta sig med tretton fotoförfattare från Norr- och Västerbotten, och en möjlighet att bläddra i deras böcker och köpa ett signerat exemplar. Under dagen höll några av de medverkande kortare föreläsningar. Fotoförfattarnas ordförande var på plats och svarade på frågor om stöd och stipendier samt visade alla vinnare av Svenska Fotobokspriset 1996-2022.

Festival Internacional de Fotografía de Valparaíso i Chile, foto: Nicolas Wormull

LANDSKRONA FOTO & LANDSKRONA FOTOFESTIVAL

Landskrona Foto är samlingsnamnet för ett centrum för den fotografiska bilden som spänner över områden som utställningar, evenemang, fotohistoria, fotoboken, residentsverksamhet och samlingar. Som en del av Fotoboksdagarna under Landskrona Fotofestival stod Fotoförfattarna för en programpunkt där vi bjöd in till ett samtal med Pedro Guimaraes och Tiago Casanova från XYZ Books samt Hans Gremmen från FW Books. De berättade om var sin fotobok de inspirerats av och som de önskade att de själva hade publicerat. Ett samtal om den fotografiska litteraturens alla komplexa beståndsdelar under ledning av Matilda Plöjel.

SVENSK BOKKONST

SFF/Fotoförfattarna är medlemmar i Svensk Bokkonst en ideell förening som ska stimulera och inspirera bokbranschen till ökad kvalitet inom produktionen av böcker. För att fullfölja denna ambition utser man årligen 25 föredömligt producerade böcker. Urvalet ska baseras på principen: formens ändamålsenliga och estetiska anpassning efter innehållet under typografisk och tryckteknisk synvinkel. Prispala hölls på Kungliga biblioteket den 27 oktober. Katalogen formgavs av Studio Parasto Backman och gavs ut av Kungliga biblioteket.

FOTOBOK GBG

Fotobok Gbg är en festival dedikerad helt till fotoböcker. Festivalen ägde rum i Göteborg den 17-20 november. Festivalen vill ge plats åt olika röster, stödja och visa upp fotoboken i Sverige och samtidigt visa upp internationella böcker för den svenska publiken. Festivalen arrangerades av Fotobok Gbg och Centrum för fotografi i samarbete med Fotoförfattarna inom Svenska Fotografers Förbund, Göteborgs Bildverkstad, Göteborgs Litteraturhus, Hasselbladstiftelsen, Hasselblad Centers vänner, HDK-Valland vid Göteborgs universitet med stöd från Västra Götalandsregionen och Göteborgs Stad.

Fotoboksdagarna på Landskrona Fotofestival, foto: Hendrik Zeitler

ARRANGEMANG OCH AKTIVITETER FÖR PROFESSIONELLA

FOTOBOKSCIRKLAR I SAMARBETE MED CFF & LANDSKRONA

Fotobokscirkeln är ett forum där vi fokuserar på läsningen av bilder men även texter i fotoboken under handledning av erfarna fotoförfattare och pedagoger. Sammanlagt tre stycken fotobokscirklar genomfördes 2022. Två cirklar i samarbete med Centrum för fotografi (CFF) en i Stockholm och en i Umeå. Ytterligare en cirkel genomfördes i Landskrona i samarbete med Landskrona bibliotek, Landskrona foto och Landskrona museum. Cirklarna leddes av Svante Larsson, konstnär och fotograf, som under många år undervisat som lektor vid Konstfack och Elin Berge, fotograf, fotoförfattare och dokumentärfilmare.

STIPENDIEINFORMATION

I november 2021 arrangerade vi tillsammans med Centrum för fotografi (CFF) en stipendieinformation där Anna Clarén, fotografernas representant i Författarfondens stipendieråd och Thomas Wågström, tidigare ledamot i Bildkonstnärsfonden, informerade om vad man ska tänka på när man söker stipendier. Evenemanget livesändes, och inför de nya ansökningsperioderna 2022 tillgängliggjorde vi återigen den digitala versionen så att alla medlemmar kunde ta del av informationen.

Fotobokscirkel och fotoboksfiga på Centrum för fotografi, foto: Annika Thörn Legzdins

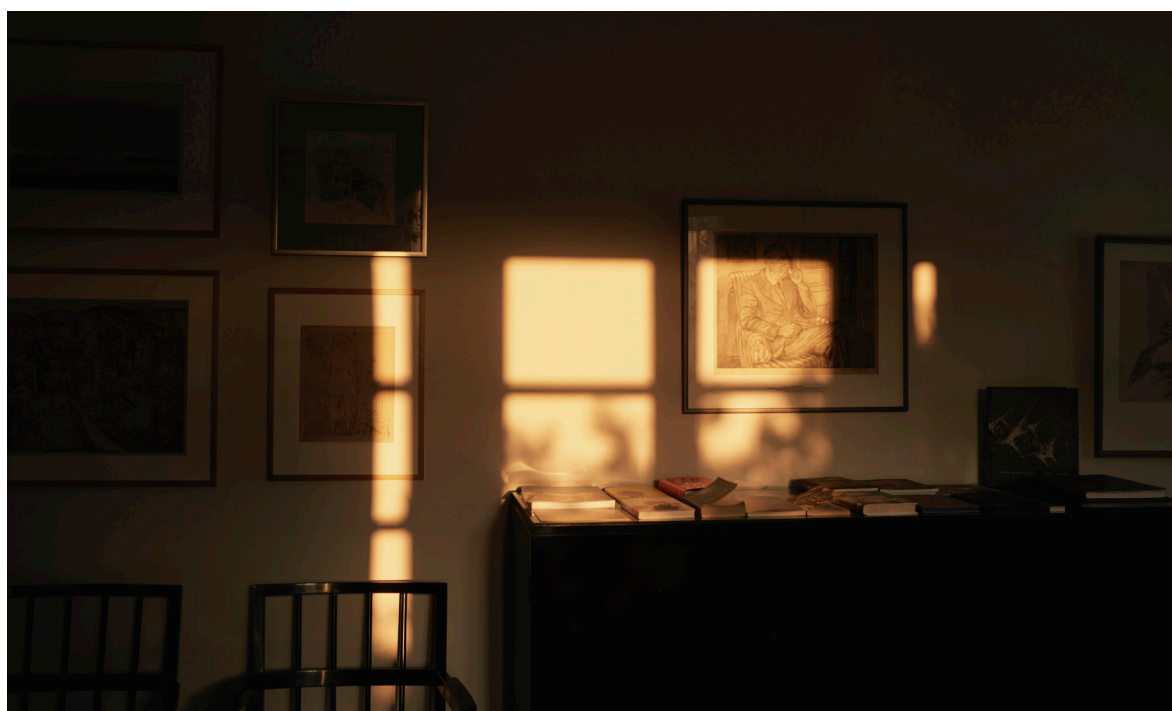
STIPENDIER OCH STÖD

VISTELSESTIPENDIER PARIS

Svenska institutet och Fotoförfattarna inom SFF inledde hösten 2021 ett samarbete kring Svenska Institutets gästbostäder i Paris. Fotoförfattarna har under 2022 disponerat en av Svenska Institutets gästlägenheter under de två första veckorna i mars och de två första veckorna i november för att erbjuda en arbetsvistelse. Fotografer som är medlemmar i Fotoförfattarna inom SFF har haft möjlighet att ansöka om vistelse i gästbostaden. Stipendiet har bestått av vistelsen samt ett resebidrag på 5 000 kr. Stipendiater under 2022 var Joanna Helander och Catharina Gotby. Reserapporter från stipendiaterna finns att läsa på sfoto.se/fotoforfattarna.

VISTELSESTIPENDIER KAVALLA

Fotoförfattarna delar årligen ut vistelsestipendier till Kavalla i Grekland. Fyra stipendier riktar sig till medlem i Fotoförfattarna som givit ut bok/böcker som finns på folk- och skolbibliotek. Ett stipendium delas ut till medlem i Fotoförfattarna som inte har givit ut någon bok och ytterligare ett stipendium delas ut till en fotoförfattare som inte är medlem men som har givit ut en eller flera böcker som finns på folk- och skolbibliotek. Totalt sex stipendier i tre kategorier. Stipendierna består av två veckors vistelse i Atheninstitutets gästhem samt ett resebidrag på 5 000 kr. Stipendiater 2022 var Christina Ottosson Öygarden, Lars Forsstedt, Mikael Cronwall, Jenny Rova, Kenny Bengtsson och Lena Koller. På grund av pandemin flyttade flera av stipendiaterna från 2020 och 2021 fram sina vistelser till 2022.

Atheninstitutets gästhem i Kavalla, foto: Pia Ulin stipendiat 2020

STÖDFONDEN FÖR FOTOGRAFERS YTTRANDEFRIHET OCH UPPHOVSRÄTT

Fotoförfattarna har fram till årsmötet 2022 förvaltat en fond för Fotografers yttrandefrihet och upphovsrätt där medlemmar i SFF kan söka pengar. Medel ur fonden får disponeras för bidrag till medlem av SFF som lidit ekonomisk skada, om saken är av betydelse för att stödja yttrandefriheten eller upphovsrätten. Medlemmen ska ha varit medlem i SFF senast det datum då tvisten utbröt. Vid årsmötet 2022 beslutades att förvaltningen och administrationen av stödfonden flyttas över till och framåt hanteras av förbundsstyrelsen inom Svenska Fotografers förbund, med stöd av en ledamot från Fotoförfattarna. Fondflytten verkställdes under hösten.

FOTOFÖRFATTARNAS HEDERSUTMÄRKELSE

Fotoförfattarna instiftade under 2017 möjligheten att dela ut en särskild utmärkelse som tillkännages och delas ut i samband med Fotoförfattarnas årsmöte. Utmärkelsens motivering är: Fotoförfattarstyrelsens särskilda utmärkelse ges till en person som med sin gärning har haft betydelse för utvecklingen av Svensk Fotoboksutgivning. Gärningen kan vara av teknisk karaktär, påverkan på enskilda verk, i skrift, forskning eller förlagsverksamhet. Under 2022 delades ingen utmärkelse ut.

KOMMUNIKATIONSARBETE

Kommunikationen är central i föreningen. Fotoförfattarna har under året skickat ut specifika nyhetsbrev till sina medlemmar om allt som arrangeras och görs, samt tipsat om fotoboksrelaterade begivenheter. Vi använder också sociala medier för vår kommunikation då föreningen behöver befinna sig i kanaler där fotoförfattare själva är aktiva. I våra sociala medier uppdaterar vi regelbundet våra medlemmar med nyheter och aktualiteter relevanta för alla Sveriges fotoförfattare. Från insatser som stärker våra yrkesvillkor till fotoboksinspiration och kommande evenemang.

Under rubriken Fotoförfattarna på Svenska Fotografers Förbunds webbplats, sfoto.se, presenterar vi vår verksamhet, styrelsen, nyutkomna fotoböcker, information om våra vistelsestipendier i Paris och Kavalla samt reseberättelser. Där kan man även se vår samtalsserie Fotoförfattarna möter, hitta information om Svenska Fotobokspriset och bläddra i digitala versioner av tidigare utgivna fotobokskataloger. Svenska Fotobokspriset har också en egen webbadress, www.svenskafotobokspriset.se som är länkad till sfoto.se. Tanken med en egen webbadress för priset är att det skall vara lättare och tydligare att hitta information om priset och böckerna.

Vi har fortsatt att uppdatera guiden med enkla tips för hur du gör en fotobok och var du kan vända dig för att hitta finansiering och förlag. På Facebook har Fotoförfattarna en egen sida men delar av vårt innehåll läggs också ut på den gemensamma sidan för Svenska Fotografers Förbund. På Instagram publiceras vårt innehåll på vårt gemensamma konto Svenska Fotografers Förbund.

PÅVERKANSARBETE

BIBLIOTEKSERSÄTTNINGEN OCH DEN DIGITALA UTVECKLINGEN

Sedan hösten 2021 pågår ett samtal med Kulturdepartementet om den digitala utvecklingen och hur den ökande andelen e-media/e-bokslån påverkar både upphovsmännens villkor och biblioteken, i vilka Fotoförfattarnas ordförande Annika Thörn Legzdins och SFF:s verksamhetsledare Angelica Månsson-Gerde deltagit. Inför förhandlingen våren 2023 vet vi att de pandemipåverkande åren 2020 och 2021 ska utgöra grunden för biblioteksersättningsanslagets beräkning för år 2024 och 2025, vilket kan komma att urholka anslaget till Författarfonden. Det har därför varit och är angeläget att fortsatt diskutera frågan.

Den 21 april 2022 beslutade regeringen om en Strategi för ett starkt biblioteksväsende 2022–2025. I strategin aviserade regeringen att under 2022 ta initiativ till ett rundabordssamtal med berörda parter om folkbibliotekens e-bokutlåning. Regeringen såg att man från statlig nivå kan vara en samlande part i frågan parallellt med behandlingen av den s.k. Återstartsutredningen. Den 24 augusti 2022 bjöd statssekreterare Nina Andersson på Kulturdepartementet in till ett rundabordssamtal där vi deltog. Utvecklingen visar att det finns ett behov av att biblioteksverksamhet också kan erbjudas i digital form och att folkbiblioteken kan tillhandahålla e-böcker. Samtidigt kräver det att hänsyn tas till bl.a. upphovsmännens ersättningar, förlagens behov av en fungerande e-boksmarknad, samt de kommunala huvudmännens ansvar och folkbibliotekens budget för inköp av litteratur. Diskussion, samt önskemål från de olika parterna och deltagarna utifrån respektive organisations verksamhet lades fram och samlades in för vidare behandling. SFF/Fotoförfattarna framhåller här vikten av att de digitala formaten ska vara biblioteksersättningsgrundande. Vi stödjer Författarförbundets krav och tankar kring detta vilket sammanfattas i punkterna nedan.

- alla böcker ska gå att köpa in som e-böcker till biblioteken
- e-boken ska i så stor utsträckning som möjligt hanteras som pappersboken
- det ska finnas ett pristak
- förmedlingen beträffande e-boken måste väsentligen förbättras och bör "ägas" av biblioteken
- de digitala formaten måste införlivas i biblioteksersättningen

I betänkandet Från kris till kraft (SOU 2021:77) lämnas ett förslag om att regeringen ska tillsätta en utredning med uppgift om att ta fram former för en nationell samordning av bibliotekens utlån av e-böcker. Betänkandet har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Vi ser det som angeläget att följa frågans utveckling och undersöka om nuvarande ersättningssystem kan anpassas till digitaliseringen eller om andra anslag bör förstärkas.

ANDRA UTREDNINGAR OCH PÅVERKANSARBETE

Det har pågått ett intensivt arbete på SFF med svaret på remissen för hur upphovsrättslagen ska moderniseras, utifrån EU:s direktiv om upphovsrätt (DSM), men även driva fotografernas ställning i förhandlingen kring privatkopieringsersättningen och fotobokens roll i pliktmaterialutredningen. Under året har SFF/Fotoförfattarna också arbetat med två utredningar som ämnar förstärka trygghetssystemet för företagare respektive anställda och kombinatörer och därmed berör bredden av förbundets medlemmar. Den sistnämnda har ett särskilt fokus på kulturutövare och att hantera stipendier som sjukpenninggrundande.

KULTURSAMVERKANSMODELLEN

Kultursamverkansmodellen ses över enligt ett beslut den 7 juli 2022 (Dir 2022:103). Modellen ska bidra till att av riksdagen beslutade nationella kulturpolitiska mål uppnås, samtidigt som den ger ökade möjligheter till regionala prioriteringar och variationer. Samtal med utredarna av Kultursamverkansmodellen (Dir 2022:103) inleddes på initiativ av SFF/Fotoförfattarna hösten 2022 i samarbete med Sveriges Författarförbund och Svenska Tecknare. Vi arbetar vidare med frågorna och följer utredningen under 2023.

Södertörns universitetsbibliotek, foto: Annika Thörn Legzdins

ÖVRIGT

SVERIGES FÖRFATTARFOND

Författarfonden har till huvudsaklig uppgift att fördela den statliga biblioteksersättningen. Ersättningen fördelas dels i form av individuella ersättningar, dels i form av olika typer av bidrag och stipendier till upphovsmän till litterära verk: författare, översättare, tecknare och fotografer.

Utöver biblioteksersättningen fördelar författarfonden också olika statliga stöd och bidrag till författare, översättare, kulturjournalister och dramatiker. När det gäller författare och översättare utgör dessa bidrag och stöd mindre komplement till de ersättningar och stipendier som fördelas ur biblioteksersättningen.

Med hänsyn till den ursprungliga och huvudsakliga uppgiften – att fördela biblioteksersättningen – fungerar författarfonden inte som en traditionell förvaltningsmyndighet, även om det handlar om myndighetsutövning som sker utan särskild lagreglering om överlämnande av förvaltningsuppgifter. Författarfonden har inget särskilt förvaltningsanslag och administrationen av verksamheten ska helt bekostas av biblioteksersättningen.

En viktig skillnad jämfört med en vanlig myndighet är att majoriteten av fondstyrelsens ledamöter utses direkt av upphovsmännens organisationer. De litterära upphovsmännens inflytande genom styrelserepresentation i författarfonden är reglerat i lag och på så sätt formellt starkare än det inflytande företrädare för olika delar av samhället annars kan ha genom representation i statliga styrelser.

En annan viktig skillnad är att biblioteksersättningen – d.v.s. författarfondens huvudsakliga anslag – baseras på vissa belopp per utnyttjad volym av ett litterärt verk. Detta belopp fastställs av regeringen efter förhandlingar med upphovsmannaorganisationerna. När ”priset för ett boklån” väl är fastställt avstår statsmakterna från annars normala krav inom statsförvaltningen, såsom detaljerad målstyrning och resultatredovisning. Författarfonden granskas därför inte av Riksrevisionen utan upphandlar själv revision på den privata marknaden.

Författarfonden fördelar också organisationsbidrag till upphovsmännens organisationer för insatser som syftar till att stärka de litterära upphovsmännens ställning, där SFF/Fotoförfattarna är en av organisationerna. De andra är Svenska Tecknare och Sveriges Författarförbund. Bidrag kan lämnas till sådan upphovsmannaorganisation som samlar en betydande del av någon av de kategorier av upphovspersoner vilkas verk bildar underlag för biblioteksersättning. De insatser som bidrag lämnas för ska syfta till att stärka ställningen för samtliga upphovspersoner inom den kategori som organisationen företräder, vilket innebär att de inte ska begränsas till den egna medlemskretsen.

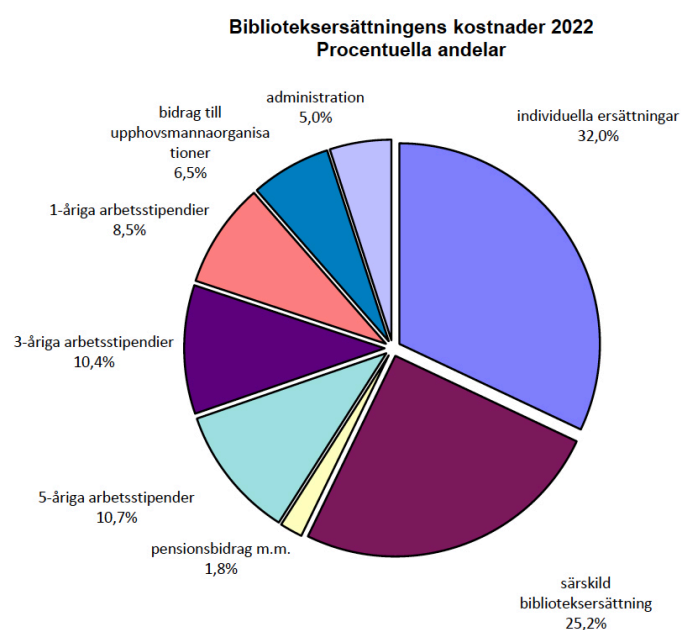
Bidragens andel av den totala biblioteksersättningen är utgångspunkten för att fastställa organisationsbidragens storlek, innebärande att bidragen årligen förändras på samma sätt som biblioteksanslaget. Dock bör en höjning av bidragen inte överstiga prisbasbeloppet. Fotoförfattarnas medel kommer till största delen från Sveriges Författarfond.

Sedan hösten 2019 söker vi organisationsbidrag utifrån de nya bestämmelser som togs fram och antogs av fondstyrelsen i slutet av 2018. I ansökan läggs allt större vikt vid att vi är transparenta och redovisar hur bidragen används. Det är viktigt att bidragens syfte tydliggörs gentemot statsmakterna och mot omvärlden i allmänhet, likväl som att både de förbundsanslutna och icke förbundsanslutna litterära upphovspersonernas behov ska kunna tillgodoses.

Organisationsbidraget från Sveriges Författarfond möjliggör Fotoförfattarnas verksamhet. Stipendier och författarpenning till fotoförfattare är något som bidrar till att många fotografer kan arbeta med bokprojekt och långvariga fotodokumentationer.

Inom Sveriges Författarfond finns ett stipendieråd som är det organ inom Sveriges Författarfond som förbereder alla stipendieärenden. Anna Clarén har under året varit fotografernas representant i stipendierådet utsedd av fondstyrelsen i Sveriges Författarfond och föreslagen av SFF/Fotoförfattarna. Till sin hjälp har Anna Clarén under året haft en referensgrupp bestående av Eva Dahlman, Nina Korhonen, Jens-Olof Lasthein, Carl Johan Erikson och John S. Webb.

Vad gäller Fotoförfattarnas engagemang i Författarfonden kommer Fotoförfattarnas ordförande fortsatt att representera SFF/Fotoförfattarna i Författarfondens styrelse.

BIBLIOTEKSERSÄTTNINGEN

Biblioteksersättningen betalas årligen ut av staten till Sveriges Författarfond som kompensation för att upphovsmakares verk får lånas ut avgiftsfritt från svenska bibliotek. I överenskommelsen etableras ett grundbelopp för hur stor ersättningen ska vara per utlån. Ersättningen är viktig för alla yrkesverksamma inom ord och bild.

Biblioteksersättningens totala storlek är baserad på antalet utlån och det s.k. grundbeloppet som vi förhandlar om. Vi ser en trend av sjunkande fysiska utlån som i förlängningen riskerar att undergräva de litteratur- och kulturpolitiska aspekterna av biblioteksersättningen.

SFF/Fotoförfattarna, Svenska Tecknare och Sveriges Författarförbund förhandlade under våren 2021 om biblioteksersättningen med regeringen. De senaste förhandlingarna slutfördes i juni 2021 och avsåg grundbeloppet för år 2022 och 2023; parterna enades då om ett grundbelopp på 2 kr (en höjning med åtta öre) för år 2022 och ytterligare fyra öres höjning till 2 kr och 4 öre för år 2023. Detta ger en sammanlagd biblioteksersättning på 184,8 miljoner kr för år 2022 (en ökning med 3,7 miljoner kr) samt 188,5 miljoner kr för år 2023 (+ 3,7 miljoner kr). Ersättningen förhandlas med två års mellanrum och kommer att förhandlas på nytt under våren 2023. Det kommer att krävas en historiskt stor höjning av grundbeloppet för att nå upp till en likvärdig utveckling av den totala biblioteksersättningen så som den hittills har sett ut.

Resultaten av förhandlingarna mellan kulturdepartementet och upphavsorganisationerna genererade för åren 2018 och 2019 ökning av anslaget till Författarfonden på sammanlagt 14,8 miljoner kr, medan det för åren 2020 och 2021 gav 9,5 miljoner kr och det bud vi antog 2021 har för åren 2022 och 2023 resulterat i en total ökning om 7,4 miljoner kr.

Den statliga biblioteksersättningen tillkom 1954, då digitala böcker inte existerade. Den digitala ljudboks- och e-boksutlåning ökar men motsvarar inte minskningen av utlåningen av fysiska böcker. Det är en trend som har intensifierats av pandemin men samtidigt eftersträvats av exempelvis förslag till en nationell biblioteksstrategi som presenterades 2019. Visserligen kan hävdas att uphovspersoner vid e-boksutlåning eller lån av ljudböcker ersätts uphovsrättsligt via marknaden, den ersättningen kompenserar dock inte för den del av biblioteksersättningen som utfaller i stipendier.

Vi hoppas på en förnyad bibliotekspolitik där bibliotekens demokratiska uppdrag står i fokus inför framtiden och där nedskärningar och minskade öppettider tillhör det förflutna. En sådan bibliotekspolitik värnar självklart de yrkesverksamma litterära uphovspersonerna vars verk flitigt kommer att användas både vad gäller utlåning i olika format, men också genom läsning på plats. Biblioteksersättningen är en unik ersättning och en nödvändig förutsättning för hög litterär kvalitet. Det är en grundläggande ekonomisk förutsättning för de litterära yrkespersonernas möjlighet att skapa sina verk och av stor betydelse för att yrkesverksamma inom ord och bild ska kunna leva på sitt arbete.

REPRESENTATION

Fotoförfattarnas ordförande biträdde juryn i dess arbete med Svenska Fotobokspriset.

Fotoförfattarnas ordförande representerade SFF/Fotoförfattarna i Sveriges Författarfonds styrelse.

Fotoförfattarnas styrelse föreslår en fotografrepresentant till Sveriges Författarfonds stipendieråd. Fotografrepresentanten har en referensgrupp som Fotoförfattarnas styrelse utser.

SFF/Fotoförfattarna har en representant i styrelsen för Svensk Bokkonst.

Kavallastipendiaterna utsågs av Fotoförfattarnas styrelse.

Parisstipendiaterna utsågs av Fotoförfattarnas styrelse.

Joanna Helander på Svenska Instiutet i Paris, foto: Bo Persson

ÅRSMÖTE OCH FÖRTROENDEVALDA

Vid Fotoförfattarnas årsmöte som hölls den 26 april 2022 på HDK Valand i Göteborg, valdes styrelse och valberedning för 2022. I styrelsen sitter sju yrkesverksamma inom fotografi och bok. Under budgetåret har styrelsen haft åtta protokollförda styrelsemöten. Däremellan har det förekommit informella träffar samt kontakt via telefon och e-post. Både ordinarie ledamöter och suppleanter har deltagit på styrelsemötena. Ordförandearvode, arvoden till ledamöter och suppleanter för möten och kommittéarbete har utgått.

Valberedning

Alexandra A. Ellis, Anders Alm och Magnus Westerborn

Styrelse

Ordförande har varit:

Annika Thörn Legzdins (Stockholm)

Ordinarie ledamöter har varit:

Hendrik Zeitler (Göteborg)

Nina Korhonen (Stockholm)

Jan Töve (Hökerum)

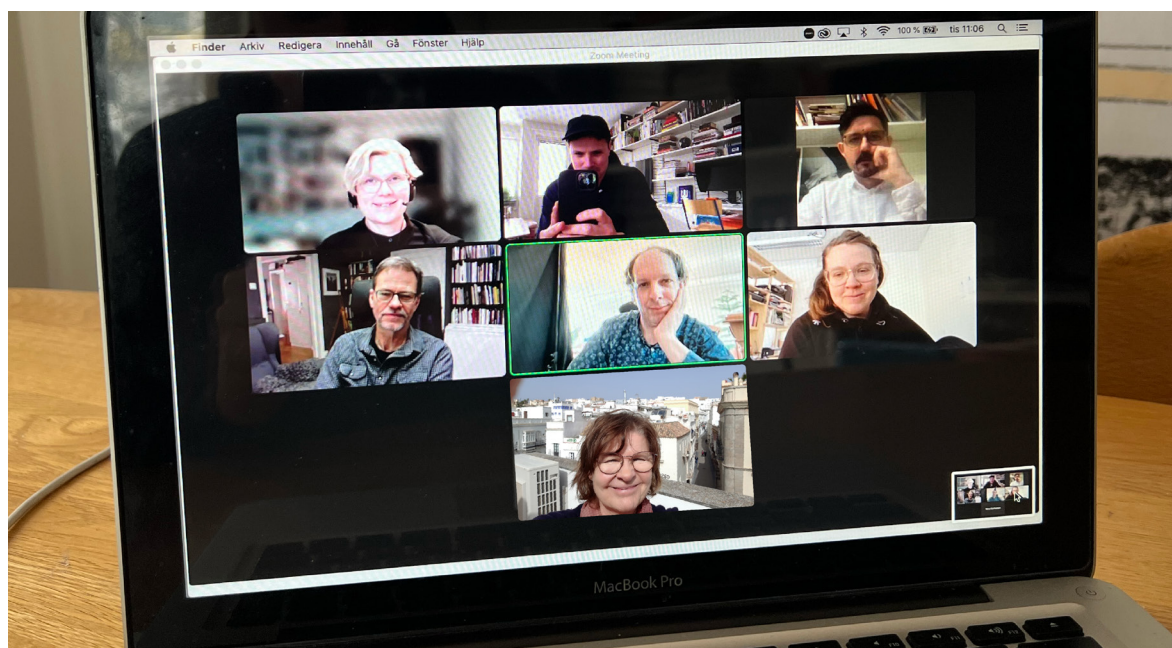
Simon Mlangeni-Berg (Gamleby)

Hannah Modigh (Stockholm) t.o.m 26 april 2022

Suppleanter har varit:

Per Englund (Stockholm)

Mia Rogersdotter Gran (Umeå) fr.o.m 26 april 2022

Fotoförfattarstyrelsen, foto: Per Englund

Årsredovisning

Fotoförfattarna, Svenska Fotografernas Förbund
Org. nr. 802006-6679/Räkenskapsåret 2022

Styrelsen för Fotoförfattarna, Svenska Fotografernas Förbund avger härmed följande årsredovisning för räkenskapsåret 2022.

Förslag till vinstdisposition

Styrelsen föreslår att till förfogande stående vinstmedel (kronor):

Balanserad vinst	569 920
Årets resultat	-54 543
<hr/>	
Disponeras så att i ny räkning överförs	515 377

Föreningens resultat och ställning i övrigt framgår av efterföljande resultat och balansräkning med tilläggsupplysningar.

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

INFORMATION OM VERKSAMHETEN

Svenska Fotografers Förbund är en intresseorganisation för yrkesverksamma inom det fotografiska fältet. Förbundet har sitt säte i Stockholm.

Fotoförfattarna inom Svenska Fotografers Förbund, bildades 1972 för att ge fotoboksproducerande fotografer större möjligheter att verka strategiskt och kollektivt för att stärka den fotografiska litteraturens ställning, samt för att förbättra villkoren för fotografer som arbetar med böcker. Vår verksamhet gynnar fotografer både inom och utom förbundet, som ägnar sig åt bokutgivning och skapar innehåll till litteratur.

INFORMATION OM ORGANISATIONEN

Fotoförfattarnas styrelse består av sju (7) yrkesutövare. Varje ledamot och suppleant väljs av årsstämman på ett tvåårigt mandat. Styrelsen utgjordes under 2022 av Annika Thörn Legzdins (ordförande), Simon Mlangeni-Berg, Hendrik Zeitler, Nina Korhonen, Jan Töve, Per Englund (suppleant) och Mia Rogersdotter-Gran (suppleant).

Styrelsen har under året haft nio (9) protokollförda möten, varav ett konstituerande.

INFORMATION OM MEDLEMMAR

Fotoförfattarna hade per 31 december 2022 423 medlemmar, som också är medlemmar i Svenska Fotografers Förbund, som då hade totalt 1 682 medlemmar. Medlemskap beviljas utifrån kriterier beslutade av stämman.

Medlemmar håller en rösträtt var. Ordinarie årsstämma hölls den 26 april 2022

VIKTIGA HÄNDELSER UNDER RÄKENSKAPSÅRET

Fotoförfattarnas medel kommer till största delen från Sveriges Författarfond där vi ansöker om ett organisationsbidrag varje år. Bidrag beviljas efter godkänd ansökan, till de litterära upphovsmännens organisationer där bidragens andel av den totala biblioteksersättningen är utgångspunkten för att fastställa organisationsbidragens storlek.

Sedan hösten 2021 pågår ett samtal med Kulturdepartementet om den digitala utvecklingen och hur den ökande andelen e-media/e-bokslån påverkar både upphovsmännens villkor och biblioteken.

Fotoförfattarna framhåller här vikten av att de digitala formaten ska vara biblioteksersättningsgrundande. Vi stödjer Författarförbundets krav och tankar kring detta.

I mitten av mars var det 26:e gången som Svenska Fotobokspriset delades ut. Fotoboksprisgalan hölls på Indio Studios i Stockholm. Juryn utsåg fem nominerade böcker varav en var vinnaren. Vi producerade och publicerade ett filmreportage på varje nominerad som publicerades på våra digitala plattformar. Filmerna kunde också ses i anslutning till utställningen av alla de till Fotobokspriset inlämnade böckerna som turnerat på bibliotek och konsthallar runtom i Sverige under året. Med fotoboken i fokus har vi under året deltagit i och arrangerat fotoboksfestivaler, genomfört workshops, föreläsningar, fotobokscirklar, bokreleaser och samtal i samarbete med både Centrum för Fotografi, Västerbottens Museum, Landskrona Foto, Landskrona Bibliotek, Ebeneser i Luleå, Fotobok Gbg, Göteborgs bildverkstad, Kulturhuset i Stockholm och Polycopies i Paris.

Fotoförfattarnas ekonomi är stabil även om vi redovisar ett minusresultat för 2022. Att verksamheten går med minus beror på att flera planerade aktiviteter 2021 ställdes in och flyttades till 2022 på grund av pandemin. 2021 hade vi således ett större plusresultat än vi hade budgeterat för. På årsmötet 2022 beslutades att stödfonden för upphovsrätt och yttrandefrihet som legat under Fotoförfattarna flyttas över till Svenska Fotografers Förbund. Det gör att Fotoförfattarnas tillgångar minskar med de medel som fanns avsatta i stödfonden för upphovsrätt och yttrandefrihet. Fondens värdeminskning under året, innan flytten verkställdes, var cirka 28 000 kr vilket syns som en förlust i Fotoförfattarnas räkenskaper och bidrar till att vi får ett till synes större minusresultat.

FÖRVÄNTAD FRAMTIDA UTVECKLING

Vi planerar att fortsätta debatt och dialog samt verka för att ta tillvara fotografer/fotoförfattares ekonomiska intressen genom att se till att tillgången till sociala trygghetssystem och offentliga ersättningssystem ökar samt arbeta vidare med en modernisering av biblioteksersättningen som tar hänsyn till de fallande nivåerna av fysiska utlån och som säkerställer att e-bokslån också genererar ersättning till systemet. Under 2023 ska biblioteksersättningens grundbelopp omförhandlas. En viktig förhandling eftersom Fotoförfattarna finansieras med medel från biblioteksersättningen i form av ett organisationsbidrag från Sveriges Författarfond som vi ansöker om varje år. Det kommer att krävas en historiskt stor höjning av grundbeloppet för år 2024 och 2025 för att nå upp till en likvärdig utveckling av den totala biblioteksersättningen så som den hittills har sett ut.

Organisationen har sitt säte i Stockholm.

Organisationens resultat och ställning i övrigt framgår av efterföljande resultat- och balansräkning med noter.

RESULTATRÄKNING

	Not	2022-01-01 2022-12-31	2021-01-01 2021-12-31
Föreningens intäkter			
Nettoomsättning		1 918 641	1 889 175
Övriga rörelseintäkter		2 671	0
Summa föreningens intäkter		1 921 312	1 889 175
Föreningens kostnader			
Övriga externa kostnader		-1 502 670	-1 427 828
Personalkostnader		-446 464	-419 048
Summa föreningens kostnader		-1 949 134	-1 846 876
Rörelseresultat		27 822	42 299
Finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		1 247	0
Räntekostnader och liknande resultatposter		-27 968	0
Summa finansiella poster		-26 721	0
Resultat efter finansiella poster		-54 543	42 299
Resultat före skatt		-54 543	42 299
ÅRETS RESULTAT		-54 543	42 299

BALANSRÄKNING

	Not	2022-01-01 2022-12-31	2021-01-01 2021-12-31
TILLGÅNGAR			
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar			
Övriga fordringar		33 390	135 277
Summa kortfristiga fordringar		33 390	135 277
Kortfristiga placeringar			
Övriga kortfristiga placeringar		0	442 074
Summa kortfristiga placeringar		0	442 074
Kassa och bank			
Summa kassa och bank		512 945	427 575
Summa omsättningstillgångar		546 335	1 004 926
SUMMA TILLGÅNGAR		546 335	1 004 926
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Fritt eget kapital vid räkenskapsårets början			
Årets resultat		569 920	941 726
Fritt eget kapital vid räkenskapsårets slut		-54 543	42 299
Summa eget kapital		515 377	984 025
Kortfristiga skulder			
Övriga skulder		17 785	7 118
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		13 173	13 783
Summa kortfristiga skulder		30 958	20 901
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		546 335	1 004 926

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR

NOTER

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänna upplysningar

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen och bokföringsnämndens allmänna råd (BFNAR 2016:10) om årsredovisning i mindre företag.

